

Expo!

Algemene omschrijving

Bij deze werkvorm maken de leerlingen een of meer exposities over thema's uit de drie religies van het boek. Een klassenexpositie is, als het goed is, meer dan alleen wat spullen met bijschriften bij elkaar. Het maken van een goede expositie vereist allereerst dat je jezelf goed geïnformeerd hebt over de thema's van je expositie. Hierbij kan het boek een belangrijke rol vervullen, maar er zal – afhankelijk van het onderwerp van de expositie – in meerdere of mindere mate verder gezocht moeten worden (internet, bibliotheken, praten met instanties en organisaties enzovoort).

Verder moet je goed nadenken over de vraag wat je over de thema's wilt 'vertellen' en verhelderen. Juist omdat je iets duidelijk wilt maken, laat je dit alles zien. Dan worden de getoonde (afbeeldingen van) voorwerpen functioneel. Een expositie die zo wordt gemaakt, verschaft op de eerste plaats de makers ervan veel inzicht in de materie, maar wordt vervolgens ook voor de 'bezoekers' leerzaam en verhelderend.

Doelgroep

Deze werkvorm is bedoeld voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs, maar is zeker ook geschikt voor de groepen zeven en acht van het basisonderwijs.

Doelen

Deze werkvorm heeft de volgende leerdoelen:

- De leerlingen krijgen informatie over, en hebben inzicht in (bepaalde thema's van) de drie godsdiensten.
- De leerlingen hebben begrip voor de gelovigen van de drie godsdiensten.
- De leerlingen kunnen informatie over de drie godsdiensten door middel van een expositie voor leeftijdgenoten, ouders, docenten en andere geïnteresseerden begrijpelijk en aantrekkelijk weergeven.

Benodigheden

- voldoende exemplaren van *God Adonai Allah*;
- een geschikte expositieruimte, binnen de school (de aula, een klaslokaal, de werkruimten voor de leerlingen (studiehuizen); hier is misschien zelfs wel voldoende ruimte om een aantal groepjes leerlingen tegelijk ieder hun eigen expositie (over verschillende onderwerpen) te laten inrichten) of buiten de school (het gemeentehuis, een andere school, een verzorgingshuis enzovoort);
- panelen, tafels en/of vitrinekasten om voorwerpen te exposeren (zorg voor een goede verlichting (spotjes) en aankleding van het geheel; een 'steunkleur' die regelmatig terugkomt in de expositie, maakt alles bijvoorbeeld al meteen veel meer tot een eenheid);
- materiaal om toelichtingen te kunnen maken bij het tentoongestelde.

Vooraf

Voordat je met de klas aan de slag gaat, zijn er enkele

vragen waarover je zelf of samen met de klas moet nadenken. Dat zijn vooral de volgende:

- Als we voor de werkvorm *Expo!* kiezen, werken we dan met de hele klas tegelijk aan één expositie? Of kappen we de zaak in deelonderwerpen of deeltaken, en werken we met groepjes aan één gezamenlijk expositie? Of gaan we in groepjes aan de gang voor meer dan een expositie tegelijk? De keuze die we hier maken, bepaalt ook door wie wat in het boek beslist nauwkeurig bestudeerd moet worden, al zal daarmee niet volstaan kunnen worden om een goede expositie te maken.
- Welke onderwerpen of thema's willen we in beeld brengen? Te denken valt aan de volgende mogelijkheden:
 - Hoe ziet een synagoge, christelijke (katholieke/protestantse) kerk, een moskee eruit, en wat is daar zoal te zien (indeling, muren, ramen, versieringen, meubilair)? Wat hebben ze er aan gebruiksvoorwerpen? Waartoe dienen die? Wat gebeurt er in dat gebouw, en op welke dagen? Wie hebben er de leiding en zijn er de 'voorgangers'? Wie bezoeken deze gebouwen regelmatig? Enzovoort
 - De viering van het joodse paasfeest (Pesach, met seidermaaltijd en de hele Pesach-week). Wat wordt er gevierd? De voorbereidingen op het feest. Wat gebeurt er in de synagoge? Wat gebeurt er thuis? Wanneer? Gebruiksvoorwerpen. Wat wordt er gegeten en gedronken? Het verloop van de seidermaaltijd (en de liederen die gezongen worden). Wat vraagt de jongste aanwezige? Wat vertelt de vader daarop? (Je kunt daarvan iets laten horen en zien). Eventueel is dit onderwerp uit te breiden tot een vergelijking tussen het joodse en het christelijke paasfeest. Bij het christelijke paasfeest zou dan ook Witte Donderdag betrokken moeten worden vanwege het rechtstreekse

verband daarvan met de seidermaaltijd (dit dan ook duidelijk maken).

- 'Jeruzalem, die heilige stad' (voor joden, christenen en moslims). Laat zien wat heilige plaatsen zijn voor de drie godsdiensten, en waarom dat heilige plaatsen zijn: wat was daar of wat is daar gebeurd, wat gebeurt er nu nog? Geef op een flinke plattegrond van de (oude) stad ook aan waar de heilige plaatsen liggen. Van sommige plaatsen in de stad kun je misschien laten zien hoe die er vroeger uitgezien hebben op die plek (Tempelberg met het tempelcomplex van Herodes bijvoorbeeld).
- 'Het leven van Mohammed' (of Jezus, Mozes, Abraham)
- Waar kunnen/willen we gaan exposeren: binnen of buiten de school? Wat is onze doelgroep? En wat is onze doelstelling?
- Wanneer en hoelang exposeren we?
- Hoe beoordelen en toetsen we de inzet van de leerlingen? Maken we gebruik van een 'logboek' per leerling?

Activiteiten

- 1 Informeer de klas over je plannen: de klas gaat in z'n geheel of in subgroepjes een of meer exposities maken, binnen of buiten de school, over dit/deze thema('s) uit het boek, voor deze doelgroepen, met deze doelstellingen.

Of bespreek met de klas het idee om een of meer klassenexposities te gaan organiseren over een of meer thema's uit het boek. Bespreek met de klas de bovengenoemde vragen vooraf.

- 2 Lees met elkaar of in groepjes de benodigde hoofdstukken uit *God Adonai Allah* en andere informatiebronnen of geef dat mee als huiswerk.
- 3 Maak groepjes en verdeel de thema's over de groepjes. Wie gaat wat exposeren?
- 4 Laat de leerlingen een lijst van dingen samenstellen die ze bij hun thema zouden willen laten zien. Laat hen nadenken over de vraag wat bij elkaar hoort te staan of te hangen en over de volgorde waarin ze de dingen willen laten zien. Houd er rekening mee dat het waarschijnlijk niet lukt alles ook werkelijk bij elkaar te krijgen. Hoe lossen de leerlingen dat op? Met foto's of tekeningen wellicht? Denk ook aan informatieve video's op de expositie (bijvoorbeeld het filmpje op <http://gaa.bijbel.net>). Of aan gidsen. Misschien is het mogelijk in dit stadium gebruik te maken van vertegenwoordigers van de drie religies. Wat denken ze van de gekozen opzet? Hebben ze nog tips, aanvullingen, voorwerpen?
- 5 Zeker als vooral medeleerlingen en leeftijdgenoten de expositie zullen komen bekijken, verdient het aanbeveling iets 'interactiefs' in de expositie te stoppen (puzzel of speurtocht).
- 6 Laat de leerlingen de benodigde voorwerpen verzamelen.
- 7 Wat er aan spullen en afbeeldingen bijeengebracht is, moet gegroepeerd worden en in een bepaalde volgorde worden gezet. Doe dat eerst op een plattegrond.
- 8 Speciale zorg vereisen de bijschriften: niet alleen inhoudelijk, maar beslist ook praktisch.

- 9 Besteed (ruim) aandacht aan de publiciteit: folders, een website, persberichten, posters, lokale radio en televisie enzovoort.

Afronding of leermoment

Het is goed met de groep leerlingen die een (deel-)expositie heeft gemaakt, na te bespreken hoe alles, vanaf de eerste bestudering en voorbereidingen is verlopen. Vraag wat ze er zelf over denken. Besteed net zo veel tijd aan het goede als aan de 'leerpunten'. Als er een beoordeling (een 'punt') gegeven moet worden, kun je bijvoorbeeld klasgenoten die beoordeling (mee) laten bepalen. Het is goed mogelijk de hele klas mee te laten doen aan de nabespreking met de 'makers'. Daar leert de klas ook van.

Verder zou iedere leerling zijn eigen werkzaamheden en tijdsbesteding in een 'logboek' kunnen bijhouden. Je zou een klein groepje ook een gezamenlijk logboek kunnen laten maken: van ieder individueel, maar ook samen met elkaar houden ze het werk en de tijd bij die ieder eraan besteedt.

Nota bene

De expositie is een mooi leermiddel. De leerlingen kunnen veel tijd, creativiteit en moeite stoppen in het mooi weergeven van de te exposeren voorwerpen. Hier kun je goed samenwerken met de collega's van andere vakken, in het bijzonder de creatievelingsvakken. Maar het doel van de expositie is het vergaren en presenteren van (nieuwe) kennis.

Wat het eerste betreft, zijn de voorbereidende activiteiten van belang: de selectie van wat ze willen laten zien en de manier waarop ze dat ordenen.

Wat het presenteren betreft, zijn de stappen 8 en 9 van

groot belang. In deze activiteiten kunnen ze laten zien of ze kunnen uitleggen wat ze geleerd hebben. Bij deze stappen zijn veel mogelijkheden voor een goede samenwerking met de collega's Nederlands (de bij-schriften, de publiciteit en de foldertekst) en met de collega's van de creatieve vakken (posters, folders, website).

Verdere informatie/literatuur

Een bezoek met de leerlingen aan Museumpark Oriëntalis (vroeger: Bijbels Openluchtmuseum) in Heilig Landstichting bij Nijmegen is beslist aan te bevelen, ter afsluiting van het werken met het boek of wanneer de leerlingen enige tijd bezig zijn geweest met het boek.

Het Bijbels Museum en het Joods Historisch Museum (Kindermuseum), allebei in Amsterdam, zijn een bezoek ook meer dan waard, zeker als er (ook) bijbelse of joodse onderwerpen op de expositie aan de orde moeten komen.

Zie voor de adresgegevens bladzijde 16.